

Asia: VN/16703/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta vanhuspalvelulain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Pidätkö luonnoksessa esitettyä muutosta kannatettavana?

Kyllä

2. Onko esitetty muutos toimiva ratkaisu talouden tasapainottamiseksi?

Kyllä

Jos kyllä, voitte esittää asiaan liittyvät näkökohtanne.

Talouden tasapainottamisessa lisävelvoitteiden purkaminen on kannattavaa, kun huomioi nykyisen työvoimapulan aiheuttamaa työvoimakustannusten nousua sekä erityisesti lähes hallitsematonta kasvua ostopalvelu- ja vuokrahenkilöstön kustannuksissa. Kuitenkaan laskennallisia henkilöstövähennyksiä ei varmasti nähdä tilanteessa, jossa hoitohenkilöstöstä on vakavaa pulaa ja heille on paljon avoimia työpaikkoja palvelujärjestelmässä. Siten kustannussäästöjä ei suoraan synny henkilöstön vähennyksen kautta, vaan rahoituksen leikkaus on suora leikkaus hyvinvointialueiden talouteen, joka vaarantaa hyvinvointialueiden mahdollisuuksia turvata oman henkilöresurssien määrää.

On myös huomattava, että yksityiset palveluntuottajat vastaavat suuresta osasta ympärivuorokautisen palvelujen tuottamisesta. Heidän kanssaan tehdyissä sopimuksissa on usein jo sovittu tiukemmasta henkilöstömitoituksesta. Senkin vuoksi hyvinvointialueilla voi olla vaikeuksia saada aikaan esityksessä arvioituja säästöjä täysimääräisesti. Monissa yksiköissä lisäksi on arvioitu asiakkaiden hoitoisuuden perusteella tarvittavan joka tapauksessa selvästi lain minimiä enemmän henkilökuntaa.

Hyvinvointialueiden taloustilanne on erittäin hankala. Hyvinvointialueet näyttäisivät tekevän yhteenlaskettuna miljardialijäämää toisena vuonna peräkkäin ja kahden vuoden kumulatiivinen alijäämä voi lähennellä kolmea miljardia. Siksi leikkaukset riittämättömäksi osoittautuneeseen rahoitukseen eivät paranna hyvinvointialueiden mahdollisuuksia selvitä haasteistaan.

Jos ei, voitte esittää vaihtoehtoisia ratkaisumalleja ja muut asiaan liittyvät näkökohtanne palvelujen toteuttamisesta taloudellisesti kestäväällä tavalla.

-

3. Onko esitetty muutos toimiva ratkaisu henkilöstön saatavuuden ja riittävyyden turvaamiseksi?

Kyllä

Jos kyllä, voitte esittää asiaan liittyvät näkökohtanne.

Sosiaali- ja terveydenhuollossa on vakava pula hoitotyön ammattilaisista. Koska hoitopalvelujen tuottaminen on työvoimavaltaista, tarkoittaa riittämätön koulutettujen ammattilaisten määrä heikompaa pääsyä palvelujen piiriin, heikompaa palvelujen laatua ja epätasa-arvoisempaa palvelujärjestelmää. Henkilöstömitoitus on nostanut ammattilaisten kysyntää tilanteessa, jossa ammattilaisia ei ole tarpeeksi. Mitoituksella onkin ollut epätoivottuja seurauksia, kuten palvelujen piiriin pääsemisen kynnyksen kasvua, muiden palvelujen heikkenemistä rekrytointivaikeuksien vuoksi ja veronmaksajalle koituvaa kohtuutonta räsistä kustannustehottomuuden kasvun myötä.

Tarvitaan myös teknologian hyödyntämistä ja sen vaikutusten huomioon ottamisen arviointia henkilöstömitoituksen laskemisessa. Lisäksi tarvitaan työperäistä maahanmuuttoa alalla.

Jos ei, voitte esittää vaihtoehtoisia ratkaisumalleja ja muut asiaan liittyvät näkökohtanne henkilöstön saatavuuden turvaamisesta asiakkaiden palvelutarpeita vastaavalla tavalla.

-

4. Kuinka suurelle osalla asiakkaista arvioitte vähimmäismitoituksen 0,6 olevan riittävä turvaamaan laadukkaat ja asiakasturvalliset palvelut?

Valitse seuraavista vaihtoehdoista sopivin

-

Voitte esittää 0,6 mitoituksen riittävyyteen liittyviä näkökohtia.

On vaikea arvioida asiakkaiden osuutta, jolle 0,6 riittäisi, sillä se riippuu palveluiden kokonaisuudesta. Tällä hetkellä ympärivuorokautiseen palveluasumiseen on sijoitettu varsin paljon palveluja tarvitsevia potilaita ja kevyempää apua tarvitsevat asiakkaat voidaan hoitaa muilla palvelumuodoilla. Kevyempi mitoitus voi mahdollistaa myös toisenlaisen potilasrakenteen, mutta tämän ennakoiminen on erittäin vaikeaa.

6. Voitte esittää muut asiaan liittyvät näkökohtanne muutoksen vaikutuksista.

Mitoituksen laskeminen on nykyisessä henkilöstön saatavuustilanteessa järkevää. Tiukan mitoituksen ylläpito johtaisi todennäköisesti etenevästi moniin epätoivottuihin vaikutuksiin, kuten esimerkiksi siihen, että kynnyksistä palveluiden piiriin kasvaisi, muut palvelut voisivat suhteellisesti heikentyä tai ruuhkautua sekä kustannukset ja velkaantuminen kasvaisivat. Kokonaisuutena nämä seuraukset heikentäisivät kustannusvaikuttavuutta tilanteessa, jossa hyvinvointialueet tekevät merkittävää alijäämää.

Henkilöstömitoituksen keventäminen mahdollistaa hyvinvointialueille suuremman liikkumavaran palvelujen järjestämisessä ja ammattilaisten kohdentamisessa. Parhaassa tapauksessa mitoituksen lieventäminen voi parantaa asiakkaiden mahdollisuuksia saada tarvitsemansa palvelut oikea-aikaisesti. Tätä kehitystä pitää tukea erilaisilla uusilla teknologisilla apukeinoilla, jotka mahdollistaisivat aiempaa tarkoituksenmukaisempaa henkilöstöresurssien kohdentamista sekä myös parantaisivat palvelujen laatua ja kustannusvaikuttavuutta.

Tammensalo Carita

Kunta- ja hyvinvointialueuetyöntajat KT - pääekonomisti Juho Ruskoaho